

K

Kaas Ivor báró, (rewentlovi) publicista és politikus, sz. 1842. január 24-én, Lontón (Hontm.), megh. 1910. december 29-én, Budapesten. Dán eredetű osztrák katonatiszti családból származott, de teljesen magyar nevelést nyert s jogi tanulmányait is a pesti egyetemen végezte. Mint publicista és országgyűlési képviselő, nagy szerepet játszott a múlt század utolsó negyedének ellenzéki mozgalmaiban. Színműve: *Itélet napja*. Szomorúj. 3 f. egy közjátékkal, 1876.

Kabaré (francia: Cabaret). Eredeti jelentésében csapszék vagy korcsma, utóbb az a fajtajú korcsma, ahol ital mellett rögtönzött pódiumon vagy akár a közönség között ülve, apróbb műveket adnak elő zenével és anélkül; verseket, dalokat, tréfákat, párbeszédeket, sőt utóbb már kerek darabokat. A kabaré Párizsban fejlődött, a legelső a Montmartre-on, *Salis Rodolph*-nak, „Chat noir” (fekete macska) című csapszékéből, mely 1881. november 18-án nyílt meg. Németországban „Überbrettl”-nek nevezték a kabaré-műfajt. A magyar kabaré elindulását az 1820-as években lehet megtalálni. Régi színlapok igazolják, hogy ősi színészeink nagyban művelik a „Quodlibet”-et, ami nem más, mint a mai kabaré ősfarmája. Más címen „Egyveleg”-nek, de rendszerint „Esti mulatság”-nak is hívták az ilyen előadást, esetleg „Szavalati tarkaság”-nak is. Ilyenkor előadtak opera- és drámai részleteket, valamint énekes játékokból tréfás jeleneteket. *Szentpétery* nagyon szerette Csokonai „Dorottya”-jából Görgő beszédét, vagy a „Haramiák” egy részét előadni, *Pály Elek* tenorpartit énekelt, *Déryné* operaáriákkal brillírozott, *Kántorné* „Macbeth”-ből az alvajáró-jelenetet adta elő. Nevezetes sikerei voltak e téren még *Hajós István* táncos színésznek, *Chibaynének* és *De Caux Miminek*. Vörösmarty „Fóti dal”-a is közkedvelt műsor-

szám volt. Ezen műfajt azonban az 1840-es évektől már nem kultiválták színészeink. (A Nemzeti Színházban 1837. október 16-án volt az első „egyveleg”-előadás.)

Az 1850-es, 60-as, 70-es években a pest-belvárosi gránátos (ma: városház)-utcai kétemeletes ház földszintjét elfoglalt Komlókert (a mai Haris-köz helyén), valamint a Józsefvárosban a Kerepesi (ma Rákóczi-) út és Öt pacsirta (ma: Esterházy)-utca sarkán, a Griff (s ennek 1870 táján leégése után helyére épített Pannonia) szálló tözsomszédságában a Beleznay-kert — a grófi kastélynak az utcáról bemélyedő, rácsos udvarán — voltaképpen szintén kabarék voltak. Kuplékat énekeltek igen jó erők. „A szép Mayer”-ről, sőt kissé burkoltan Königrärtzről is, (Komlókert nőin. itátora, Vincze János, később operai karénekes lett,) apró színdarabokat adtak elő, pl. 1872 körül Jakabffy Gábor, később vidéki jóhírű színigazgató, a Beleznay-kertben Offenbach „Chouffleury úr otthon lesz” c. operettjét is színrehozta — vacsorázó publikum előtt, a késői órákig nyuló előadásban.

Ezekkel egy időben Pesten a német nyelvű kabaré virágzott, egyébként rossz hírű vendéglőkben: „Zur blauen Katz” (a Királyutca mai 11. sz. házában), „Neue Welt”, (a mai Vigszínház helyén: akkor még a város végén), a Pruggmayr’s Orpheum” (a Hermina-téren: Hajós-utcában ma is áll). Ezeknek erkölcsi és nyelvi ellensúlyozására Solymossy Elek, a Népszínház bariton-buffója, 1885-ben „Magyar dalcsarnok”-ot alapított (házahelyén megnyitották a Wesselényi-utca elejét, a dohányutcai zsinagóga mellett), de körülbelül egy év múlva, a közönség részvétlensége miatt, megszűntette.

Az új irányú kabaré nálunk az 1900-as években kezd kibontakozni. Első művészei Medgyaszay Vilma, László Rózsi, Nyárai